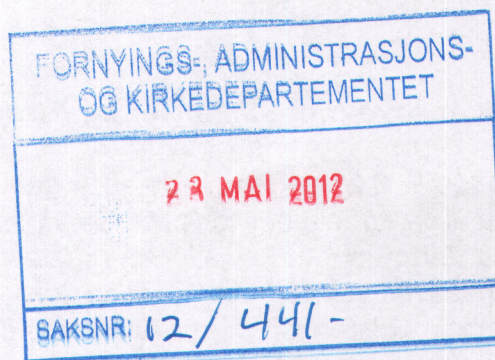

ØKOKRIM

Administrasjons- og kirkedepartementet

Postboks 8004 Dep

0030 OSLO

Deres referanse:

12/441

Vår referanse:

200600155

Dato:

18.05.2012

HØRING: NOU 2012:7 MER EFFEKTIV KONKURRANSELOV

Vi viser til departementets høringsbrev datert 22.02.12, og beklager fristoversittelsen. Høringsuttalelsen her begrenses til problemstillinger som er drøftet i utredningens kapittel 6 om sanksjoner i adferdssaker, nærmere bestemt forslaget om å innføre regler om at straffansvaret for foretak og fysiske personer skal bortfalle dersom vilkårene for hel lemping er oppfylt.

Innledning

Innledningsvis nevnes at det heter i utredningen på side 47 om departementets høringsnotat desember 2008 med forslag om å utvide nedslagsfeltet for lemping til å gjelde fullt ut i begge sanksjonsspor, at "ØKOKRIM støttet forslaget til endring av § 31, selv om det vil utgjøre et radikalt avvik fra det som ellers gjelder i strafferetten . . .". Forholdet er at ØKOKRIM i høringsuttalelsen datert 02.03.09 skrev at "en adgang til lemping av straffansvar slik som foreslått, vil utgjøre et radikalt avvik fra det som ellers gjelder i strafferetten, jf bl a bestemmelsen om såkalt strafferabatt ved tilståelser mv i straffeloven § 59 andre ledd. Det kan kanskje også være spørsmål om behovet for adgang til lemping som foreslått, nødvendigvis er så kvalifisert annerledes på dette området enn i forhold til avdekking av f eks korrupsjon. Vi lar disse mer prinsipielle sidene ved høringssaken ligge, og inntar et mer praktisk ståsted i den følgende . . .". Når ØKOKRIM støttet departementets forslag, så var det altså uten å gå inn i de spørsmålene som reiser seg utfra det ovenfor siterte.

Forslaget i utredningen nå løser problemet med lemping og straffansvar med *straffbortfall*. Dette begrepet er innarbeidet i strafferetten hvor det knyttes opp imot omstendigheter i selve begivenhetsforløpet rundt det straffbare forholdet. Eksempler er jevnbyrdighet i alder og utvikling ved enkelte seksualovertrедelser jf bl a strl § 195 siste ledd, og tilbaketreden fra straffbart forsøk jf strl § 50. Dette er nærmere omtalt bl a i Ot prp nr 90 (2003-2004) Om lov om straff pkt 4.2.3.1. I forslaget her, derimot, knyttes det opp imot en etterfølgende omstendighet i forholdet til de offentlige myndighetene som håndhever regelverket. Slik sett er det ikke gitt at begrepet er det beste.

Postadresse
Postboks 8193 Dep
N-0034 OSLO

Besøksadresse
C.J. Hambros plass 2 C
N-0164 OSLO

Telefon/Telefaks
(+47) 23 29 10 00
(+47) 23 29 10 01

Org.nr.: 874 761 532
post.okokrim@politiet.no
www.okokrim.no

Hvor mye mer sikkerhet og forutberegnelighet?

ØKOKRIM antar, som i utredningen, at en økt formell sikkerhet og forutberegnelighet for potensielle lempingssøkere vil styrke lempingsprogrammet og derigjennom kartellbekjempelsen. Men vi ser i dag også grunn til å stille spørsmål ved hvor stor denne styrkingen vil bli med de foreslåtte reglene kontra dagens tilstand. I denne sammenheng er det av interesse at Konkurransetilsynet skal ha mottatt to lempingssøknader i løpet av de fire første årene etter at lempingsinstituttet ble innført i Norge, mens det skal ha blitt mottatt ni lempingssøknader mellom 2008 – da ovennevnte orientering av 6. mars ble gjort kjent – og 2011 (tidligere etterforskningsdirektør i Konkurransetilsynet Eirik Stolt-Nielsen: “. . . skal tas i betraktning . . .” – Når tale blir gull og taushet koster. *Lempingsinstituttet i konkurranseretten har eksistert i Norge i snart 7 år. Det begynner omsider å virke. Advokatbladet nr 3/2011*). Vi savner en nærmere utredning av dette. Det har antakelig også en viss interesse i hvilken grad den någjeldende danske ordningen, med lemping også av straffansvar, har ført til flere lempingssøknader.

Slik vi ser det, vil det uansett ikke bli tale om noen fullstendig forutberegnelig sikkerhet for potensielle lempingssøkere for at de vil unngå strafforfølgning i forbindelse med et kartell. På samme måte som dagens praksis slik den er beskrevet i Konkurransetilsynets orientering 6. mars 2008 om unnlattelse av å anmelde i saker om lemping (uttalelsen er beskrevet i utredningen på side 44) begrenser seg til overtredelser av konkurranselovens bestemmelser, vil den foreslåtte ordningen med straffbortfall være begrenset til overtredelser av konkurranseloven. For andre straffbare handlinger som evt har funnet sted i forbindelse med kartellet, vil straffansvaret bestå. Hvordan f eks korrupsjon kan foregå i nær tilknytning til, eller som ledd i, et kartell er beskrevet i Eriksen/Søreide: *Lemping for kartellvirksomhet og korrupsjon* (Tidsskrift for strafferett nr 1/2012). Utfra det vi kan se, vil det i store kartellsaker neppe være urealistisk at det i tillegg til konkurranselovovertrедelser kan forekomme overtredelser av straffeloven, regnskapslovgivning mv. (ØKOKRIM slutter seg ikke til artikkelens omtale av ovennevnte orientering fra Konkurransetilsynet 6. mars 2008.)

Bør foretaksstraff for konkurranselovbrudd opprettholdes sammen med overtredelsesgebyr?

Det grunnleggende problemet med det dobbeltsporede systemet er forholdet mellom lemping og straffansvar. For så vidt gjelder det strafferettslige *foretaksansvaret*, er det i dag vanskelig å være uenig med lovutvalget i at en opphevelse av foretaksstraff ikke i særlig grad vil redusere den preventive effekten av de forbud som i dag kan medføre straff ved overtredelse (utredningen side 49). Vår vurdering i dag er videre at en avkriminalisering av konkurranseloven for foretaks vedkommende (s st) neppe vil oppfattes som noe viktig signal om at kartell ikke er like alvorlig som andre former for grov økonomisk kriminalitet. At en oppheving av foretaksstraffen vil kunne medføre noen prosessuelle ulemper i enkeltsaker hvor påtalemyndigheten etterforsker med tanke på straffansvar for fysiske personer (utredningen side 50), står derimot klarere for oss. Spørsmålet er hvor mye dette bør vektlegges. Iallfall er

det lite praktisk i dag å se for seg at politiet etterforsker en kartellsak uten tett samarbeid med og omfattende involvering fra Konkurransetilsynet. For så vidt gjelder utestengelse fra anbudskonkurranser og andre avledede reaksjoner (s st) burde man etter vårt syn først finne riktig løsning mht spørsmålet om straffansvar eller ikke, for så å vurdere endringer i reglene om slike avledede sanksjoner – ikke omvendt. Etter vårt syn er det etter dette grunn til å vurdere om ikke problemet – for så vidt gjelder foretaksstraffansvaret – løses best ved simpelthen å fjerne det.

Fysiske personers straffansvar og lemping

ØKOKRIM ser som utvalget at det vil stride mot kriminalpolitiske hensyn om de personer som er ansvarlig for lovovertrædelsen som hovedregel går fri i saker som anses som alvorlig økonomisk kriminalitet (utredningen side 51), selv om den preventive effekten også kan diskuteres i lys av at ingen personer så langt er idømt fengselsstraff for konkurranselovbrudd i Norge. Men etter vårt syn kunne de ovenfornevnte spørsmålene om hvor mye mer forutberegnelighet lempingsordningen bør gis, vært utredet dypere og mer konkret før en innfører en ordning som avviker så radikalt fra strafferetten forøvrig.

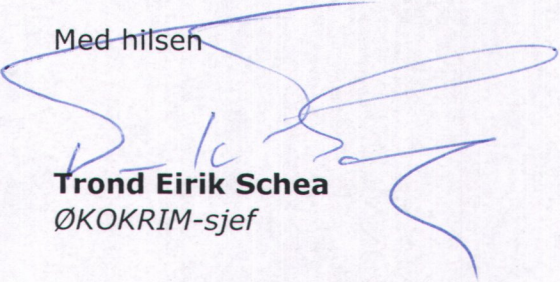
Vi ser også spørsmålene i forlengelsen av at en (tidligere) ansatt som er ansvarlig som hovedmann for alvorlige straffbare handlinger, skal unngå straffansvar uten at vedkommende selv har villet samarbeide med myndighetene om oppklaring av saken (men kanskje snarere motarbeidet slike undersøkelser), fordi foretaket gjennom andre ansattes innsats har kommet i posisjon for hel lemping.

ØKOKRIM har videre vanskelig for å se at det alternativet som utvalget drøfter på side 51, en ordning hvor offentlig påtale av konkurranselovovertrædelser gjøres betinget av Konkurransetilsynets påtalebegjæring, ikke kan være et vel så godt alternativ som lemping av personstraff.

Avslutning

Utfra det ovennevnte kan ØKOKRIM, med det utredningsgrunnlaget som er gitt, ikke slutte seg til utvalgets forslag om å innføre hel lemping av straffansvar i form av straffbortfall.

Med hilsen

Trond Eirik Schea
ØKOKRIM-sjef

Kopi sendes riksadvokaten og Politidirektoratet